

***Jelentés a szociális ügyek helyzetéről Németországban 2017-ben –
Sozialbericht 2017***

Bundesministerium für Arbeit und Soziales, Juli 2017 (297 p.)

Forrás Internet-helye:

http://www.bmas.de/SharedDocs/Downloads/DE/PDF-Publikationen/a-101-17-sozialbericht-2017.pdf?__blob=publicationFile&v=2 ,

<http://www.bmas.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2017/bundeskabinett-verabschiedet-sozialbericht-2017.html> ;

[A német szövetségi kormány egy 1986. évi jogszabály alapján minden törvényhozási ciklus végén jelentést terjeszt elő a társadalombiztosításról, a szociális ellátásokról, az egészségügy helyzetéről.]

5. Időskori biztosítás (59-67. p.)

A nyugdíjbiztosítás szolgáltatásainak javításáról szóló törvény – (RV-Leistungsverbesserungsgesetz) a rendkívül hosszú biztosítási idővel rendelkezők számára bevezette a 63 éves korban való csökkentés nélküli nyugdíjazás lehetőségét, az 1992 előtt született gyermekekre vonatkozóan is kiterjesztette a beszámítható gyermeknevelési éveket és jobb feltételeket biztosított a csökkent keresőképesség miatti nyugdíjknál (Erwerbsminderungsrenten).

A rugalmas nyugdíjakról szóló törvény (Flexirentengesetz) lehetőséget teremt arra, hogy az érintettek rugalmasabban, önállóbban és individuális elképzeléseiknek megfelelően alakítsák a nyugdíjas életre való áttérés időszakát. A törvény egyebek között rugalmasabban szabályozza a mellékkeresetek és a résznyugdíj lehetőségeit, az eddigi szabályozásoknál fokozottabban támogatja a nyugdíjasok keresőtevékenységét. Az a lehetőség, hogy nyugdíjkorhatár fölötti foglalkoztatás esetén ezzel egyidejű teljes nyugdíjfolyósítás mellett az érintettek lemondhatnak biztosításmentességükről, összevonja saját munkavállalói járulékaik kifizetését az egyébként is levonandó munkaadói járulékokkal és magasabb nyugdíjjogosultságot eredményez. A munkaerőpiaci támogatásba fizetendő

munkaadói járulékrész határozott időre szóló felfüggesztése vonzóbbá teszi a munkaadók számára a nyugdíjkorhatár fölötti életkorban levő munkavállalók foglalkoztatását. A törvény kedvezőbb szolgáltatásokat ír elő a prevenció, a rehabilitáció és az utógondozás vonatkozásában, biztosítja az individuális egészségi kockázatok korai felismerését, védi a biztosítottak egészségvédelmét és keresőképességét, hogy tovább dolgozhassanak jó egészségben.

A foglalkoztatói nyugdíjak pozíciójának megerősítéséről szóló törvény (Betriebsrentenstärkungsgesetz) új rendelkezései lehetővé teszik a szociális partnerek számára, hogy a jövőben az ún. tiszta járulékgérvények alapján a bértarifák szintjén kialakított foglalkoztatói nyugdíjmegoldásokról tárgyaljanak. A létező adótámogatások mellett, speciálisan alacsony keresetűek részére bevezetnek egy új foglalkoztatói nyugdíjtámogatási alapot.

A [nyugati és keleti tartományok közötti] nyugdíjértékek teljes harmonizációját lezáró törvény (Rentenüberleitungs-Abschlussgesetzes) keretében a nyugdíjértékek kiegyenlítésére hét lépésben, évente történő nyugdíjkiigazítások keretében kerül sor. Az első kiegyenlítés 2018. július 1-én esedékes, a további kiegyenlítési lépésekre pedig minden elkövetkező évben július 1-én kerül sor, egészen 2024. július 1-ig, amikor eléri a teljes kiegyenlítést. A járulékszámítás határát és a nyugdíj mértékét a keleti tartományokban minden évben január 1-én megfelelően emelik, míg 2025-ben eléri a nyugati tartományok szintjét. A törvény biztosítja, hogy a keleti tartományokban a nyugdíjkiigazítások során figyelembe vegyék az adott tartományok tényleges bérfejlődését, ha ezzel kapcsolatban túllépnék a törvény által előírt kiegyenlítési lépések mértékét. 2025. január 1-i kezdettel a keleti és nyugati tartományokban a nyugdíjszámítás vonatkozásában azonos értékek válnak hatályossá.

A csökkent keresőképesség miatti nyugdíjak szolgáltatásainak javításáról szóló törvény (Erwerbsminderungsrenten-Leistungsverbesserungsgesetz) szerint a jövőben a csökkent keresőképesség miatti nyugdíjasok

beszámítási idejét 2018 és 2024 között fokozatosan 65 évre emelik. A 2024-ben kezdődő nyugdíjak esetén a csökkent keresőképesség miatti nyugdíjat úgy számítják, mintha az érintett három évvel tovább dolgozott volna. Ebből elsősorban azok fognak profitálni, akik 65 éves koruknál korábban mennek csökkent keresőképesség miatti nyugdíjba.

6. Egészség, prevenció, rehabilitáció (68-86. p.)

A kötelező betegbiztosítás pénzügyi struktúrájáról és a minőség továbbfejlesztéséről szóló törvény (GKV-Finanzstruktur- und Qualitäts-Weiterentwicklungsgesetz) erősítette a versenyt és biztosította az egészségügyi rendszer fenntartható finanszírozását; betegpénztári individuális járulékokat vezetett be, teljes mértékű bevételekiegyenlítést teremtett, 2015. január 1-től rögzítette az általánosan paritásos alapon finanszírozott járulékkulcsot. A minőségbiztosítás döntéshozatali hátterének megteremtése érdekében külön törvény rendelkezett az ***Egészségügyi Minőségbiztosítás és Transzparencia Intézetének (Institut für Qualitätssicherung und Transparenz im Gesundheitswesen – IQTIG)*** felállításáról.

A prevencióról szóló törvény (Präventionsgesetz) rendelkezett a „Nemzeti Prevenció Konferencia” létrehozásáról, amelynek feladata a nemzeti prevenció stratégia kidolgozása. A törvény emelte a betegpénztárak és ápolási pénztárak prevenció célokra fordítandó kiadásainak irányösszegét, továbbfejlesztette a korai felismerési vizsgálatok rendszerét, intézkedéseket vezetett be az átoltottság javítása érdekében.

A kötelező betegbiztosítás ellátásainak megerősítéséről szóló törvény (GKV-Versorgungsstärkungsgesetz) célja a jól elérhető ellátások biztosítása, függetlenül a lakóhelytől. A törvény több lehetőséget, ösztönzéseket nyújt az alulellátott és strukturálisan gyenge adottságokkal rendelkező régiók számára helyi orvosi praxisok alapítása érdekében. Az ellátási folyamatinnováció és ellátáskutatás támogatása érdekében a Közös Szövetségi Bizottság (*Gemeinsamer Bundesausschuss – G-BA*) mellett innovációs alap felállítására került sor, amely a 2016 és 2019 közötti

kezdeti szakaszban évi 300 millió EUR összegű költségvetéssel rendelkeznek.

A hospice- és palliatív ellátásról szóló törvény (Hospiz- und Palliativgesetz) intézkedéseket tartalmaz a teljes területet lefedő ellátás biztosítása érdekében, beleértve a strukturálisan gyenge adottságokkal rendelkező és félreeső vidékeket.

A kórházi struktúrákról szóló törvény (Krankenhausstrukturgesetz) a kórházügyi tervezés és a kórházi térítések minőségügyi vonatkozásainak figyelembevételével a kórházi ellátások minőségének megerősítésére törekszik. A kórházfinanszírozás újabb kiegészítő forrásokkal bővül. Az ápolói állások támogatási programja megerősíti a betegágy melletti ápolótevékenységet, a kiegészítő ápolási díj stabilizálja az állományban levő ápolószemélyzetet. A hosszabb kórházi ápolást követően otthonukba távozó betegek utógondozása keretében betegpénztári szolgáltatásként lehetőség nyílik az otthoni ápolásra, A törvény egy strukturális alap felállításával támogatást nyújt a tartományoknak a fölös kapacitások leépítésére és az ellátási struktúráknak a tényleges ellátási szükségletekkel való összhangba hozatalára.

A biztonságos digitális kommunikációról, az egészségügyi alkalmazásokról és más törvények módosításáról szóló törvény (Gesetz für sichere digitale Kommunikation und Anwendungen im Gesundheitswesen sowie zur Änderung weiterer Gesetze) részben már 2015 végén hatályba lépett. Ez messzemenően biztosítja a modern információs és kommunikációs technológiák egészségügyi alkalmazásának keretfeltételeit. Mielőbb sor kerül bizonyos hasznos alkalmazások, mint a gyógyszerelési terv és az egészségügyi sürgősségi adatok tárolásának bevezetésére, előrehaladás következik be az egészségügyi központi kommunikációs platform telematikai infrastruktúrájának kiépítése tekintetében. Támogatásban részesül az elektronikus betegdokumentumra való áttérés.

A gyógyászati és segédeszközökkel való ellátásról szóló törvény (Heil- und Hilfsmittelversorgungsgesetz) kötelezi a betegpénztárakat a minőségügyi követelmények betartására és azok folyamatos követésére. A ***Betegpénztárak Szövetségi Ernyőszervezetének (Spitzenverband Bund der Krankenkassen – GKV-Spitzenverband)*** rendszeresen aktualizálnia kell a segédeszközök jegyzékét. A beszállítókat szorosabban bevonják az ellátás iránti felelősségbe.

A gyógyszerellátásnak a kötelező betegebiztosítás keretében való megerősítéséről szóló törvény (GKV-Arzneimittelversorgungsstärkungsgesetz) továbbviszi ***a gyógyszerpiac újjárendezéséről szóló törvény (Arzneimittelmarktneuordnungsgesetz, 2011)*** keretében bevezetett és azóta jól bevált haszonértékelési és gyógyszer-árképzési eljárást az új hatóanyagokkal rendelkező gyógyszerek vonatkozásában. A törvény rendelkezéseket tartalmaz az innováció ösztönzésére és a gyógyszerpiaci árstabilitás biztosítására vonatkozóan. A tárgyalópartnerek számára a haszonértékelésen alapuló térítési összegekre vonatkozó ártárgyalások során biztosított nagyobb rugalmasság lehetővé teszi az innováció és a kifizethetőség közötti korrekt kiegyenlítést.

A pszichiátriai és pszichoszomatikus ellátások és a szolgáltatások térítésének továbbfejlesztéséről szóló törvény (Gesetz zur Weiterentwicklung der Versorgung und der Vergütung für psychiatrische und psychosomatische Leistungen) átalakítja e szolgáltatások térítésének költségvetési rendszerét. A transzparencia megteremtése érdekében a kórházak közötti, szolgáltatásokkal arányos összehasonlításra kerül sor, amely a költségvetési tárgyalások során figyelembe veendő. A minőségügyi irányelvek megszabják a személyzettel való ellátottság minimális feltételeit.

A Contergan-Alapítványról szóló törvény negyedik módosításáról szóló törvény (Vierte Gesetz zur Änderung des Conterganstiftungsgesetzes) rendelkezik a szolgáltatásoknak a károsultak részére 2017. január 1-től való, visszamenőlegesen, kérelem és hosszadalmas egyéni vizsgálatok

nélküli kifizetéséről, több kapacitást bocsát az érintetteknek nyújtandó tanácsadás rendelkezésére.

A vér- és szövetszítményekről szóló előírásokról és más előírások módosításáról szóló törvény (Gesetz zur Fortschreibung der Vorschriften für Blut- und Gewebezubereitungen und zur Änderung anderer Vorschriften) az aktuális tudományos fejleményekhez igazítja az eddigi előírásokat, az új különleges gyógyszerekhez való gyorsabb hozzáférés érdekében egyszerűsíti az engedélyezési eljárást. A törvény rendelkezik a **Német Hemofília-Regiszter (Deutsches Hämophileregister)** bevezetéséről, a HIV-fertőzöttek vérkészítményekkel való ellátásáról.

A fertőző betegségek epidemiológiai surveillance rendszerének modernizálásáról szóló törvény (Gesetz zur Modernisierung der epidemiologischen Überwachung übertragbarer Krankheiten) a Robert-Koch-Institut-ra ruhazza az elektronikus jelentési rendszer kiépítését. A társadalombiztosítási önkormányzat feladata, hogy 2018 közepéig határozza meg a kórházi ellátás minimális személyzeti feltételeit, különös tekintettel az intenzív osztályokra és az éjszakai műszakokra. Az ápolószemélyzet fenntartható finanszírozása érdekében 2019. január 1-ig sor kerül a megfelelő forrásoknak az ápolási állások támogatási programjából az ápolási kiegészítő díjba történő átirányítására.

Az ápolóképzés reformjáról szóló törvény (Pflegeberufereformgesetz) tárgya az idősápolás, a betegápolás és gyermekápolás eddigi (az idősápolásról szóló törvény keretében való) szabályozásának az ápolóképzésről szóló törvényben történő összevonása. Az általános ápolói képzettség megszerzése mellett a kétéves általános képzés lezárását követően az érintetteknek egy harmadik évben lehetőségük nyílik a betegápolói, gyermekápolói vagy idősápolói képzettség megszerzésére. A képzés ingyenes és méltányos képzési támogatással jár. Mindezek mellett kiegészítésként szakápolói képesítés megszerzésére is lehetőség nyílik.

7. Ápolás

A 18. törvényhozási ciklusban „az ápolás helyzetének megerősítéséről szóló” három törvény elfogadására került sor (*Pflegestärkungsgesetze*), amelyek megújították az ápolásbiztosítás rendszerét. A reformok súlypontjai: az ápolás új definíciójának bevezetése, amely biztosítja a demenciában szenvedők részére az ápolásbiztosítás szolgáltatásaihoz való hozzáférést, az ápolásra szorulóknak részére nyújtott szolgáltatások évente 5 milliárd EUR összegű bővítése, elsősorban az otthoni ápolás megerősítése és a bentlakásos ápolási intézményekben nyújtott kiegészítő gondozás vonatkozásában. A kiegészítő szolgáltatások finanszírozása érdekében a szociális ápolásbiztosítás járulékkulcsa fokozatosan 0,5 százalékponttal emelkedett, a bevételekből 0,1 százalékpontot „a szociális ápolásbiztosítás öngondoskodási alapjának” („*Vorsorgefonds der sozialen Pflegeversicherung*“ – *Pflegevorsorgefonds*) kiépítésére fordítanak.

Az ápolás helyzetének megerősítéséről szóló törvények legfontosabb rendelkezései:

- ***Az ápolás helyzetének megerősítéséről szóló első törvény az árfejlődéshez igazította az ápolásbiztosítás szolgáltatásait.*** Azóta az ápolásra szorulóknak és hozzátartozóiknak érezhetően több támogatásban részesülnek. Megerősödött az otthoni ápolás helyzete, az ápolást végző hozzátartozók nagyobb támogatást élveznek. Az otthoni ápolás az individuális szükségletek szerint, rugalmasabban alakítható, egymással kombinálható.
- ***Az ápolás új definíciójának bevezetésére 2017. január 1-től került sor.*** Ezzel egyidejűleg egy új szakértői eljárást is bevezettek. Az eddigi ápolási fokozatok helyébe öt ápolási fokozat lépett. Ezáltal elsősorban a demenciában szenvedők helyzete javul. Az újonnan bevezetett I. ápolási fokozat keretében az elkövetkező években 500.000 személy részesül első alkalommal az ápolásbiztosítás szolgálataiban.

- ***Az ápolásra szorultság új definíciója a szociális segélyek rendjében is megjelenik***, ami biztosítja, hogy ápolásra szorultság esetén a pénzügyileg rászorulóknak is méltányos ellátásban részesüljenek.

- A bentlakásos ápolási intézményekben élő ápolásra szoruló személyek 2017. január 1-től ***kiegészítő gondozásra való individuális jogosultsággal rendelkeznek***. Az ápolásbiztosítás egy-egy ápolási intézményben 20 bentlakóra még egy gondozót finanszíroz. A teljes mértékben az ápolásbiztosítás által finanszírozott többlétszemélyzet száma 2013. óta 20.000 fővel, 2015-ben összesen 49.000 főre növekedett.

- Átalakult az ápolási tanácsadás rendszere. Az ápolásra szorulóknak individuális és folyamatosan ismétlődő tanácsadásra jogosultak, amit hozzátartozóik is igénybe vehetnek. Kidolgozásra várnak a tanácsadás standardjai, valamint a tanácsadói képzés követelményei.

- Az ápolás helyzetének megerősítéséről szóló első törvény létrehozta az ***ápolási előgondoskodási alapot (Pflegevorsorgefonds)***. Ez majd 2035-től, a magas létszámú korcsoportok ápolásra szorulttá válásával egyidejűleg, hozzájárul a járulékkulcsok stabilizálásához, a szolgáltatási szint megőrzéséhez, a szociális ápolásbiztosítás fenntartható finanszírozásához.

[Ezzel kapcsolatban lásd még: *A Bundestag elfogadta az ápolás helyzetének megerősítéséről szóló második törvényt, 2015. 25. sz.; Állásfoglalások az ápolás helyzetének megerősítéséről szóló harmadik törvény tervezetével kapcsolatban, Közmeghallgatás a Bundestag egészségügyi bizottságában, 2016. 25. sz.; Az ápolás helyzetének megerősítéséről szóló törvények legfontosabb rendelkezései, 2017. 4. sz.]*

12. Európai és nemzetközi szociál- és egészségpolitika

12.1 Foglalkoztatás-, szociál- és egészségpolitika az Európai Unióban

A német szövetségi kormány az ***Európa 2020 Stratégia*** keretében a foglalkoztatáspolitikai területén célul tűzte a 20 és 64 év közöttiek általános

foglalkoztatási arányának 2020-ig 77%-ra, a 20-64 év közötti nők foglalkoztatási arányának 73%-ra és az 55-64 év közöttiek foglalkoztatási arányának 60%-ra emelését. Ezeket a célkitűzéseket máris sikerült elérni és túllépni. Az **Európai Szociális Alapok** célkitűzéseinek megvalósítására szövetségi programok és a tartományok fejlesztési programjai keretében kerül sor.

A Tanács a munkanélküliségnek a fiatalok körében való leküzdése érdekében 2013. február 23-án ajánlást fogadott el egy ún. **ifjúsági garancia** bevezetéséről. Az ennek megvalósítása tekintetében elért előrehaladásról szóló, 2016. október 4-én elfogadott jelentésében az Európai Bizottság az eddigi törekvések folytatását javasolta.

A munkavállalók szabad mozgásának és a szolgáltatások szabadságának az EU 8-akban a német munkaerőpiacra gyakorolt hatásainak felerősítése érdekében 2011-ben kezdetét vette a „*Faire mobilitás, a munkavállalók szabad mozgásának szociális, igazságos és aktív alakítása*” tanácsadási és gondozási projekt. A kezdeményezést a Német Szakszervezeti Szövetség (*Deutscher Gewerkschaftsbund – DGB*) koordinálja és a szövetségi kormány támogatja. A vonatkozó időszakban a projekt jelentősen hozzájárult az európai országokban mozgásban levő munkaerő számára nyújtott információs és tanácsadási struktúrák kiépítéséhez és a határmenti munkavállalók mobilitásának ösztönzéséhez.

A munkavállalók szabad mozgásának felerősítése és a 2014/54/EU Irányelvől a munkavállalók szabad mozgásának megkönnyítésére vonatkozóan származó kötelezettségek teljesítése érdekében 2016 májusában a migrációs, menekültügyi és integrációs szövetségi megbízott hivatala mellett létrehozták az **EU munkavállalók egyenlő esélyeinek hivatalát**. Jóllehet a munkavállalók migrációja az EU határain belül teljesen problémamentes, számos munkavállaló kénytelen szembesülni a kizsákmányolással és a diszkriminációval, sokan pedig nem rendelkeznek a németországi munka és életkörülményekre vonatkozó információkkal. Az egyenlő esélyek hivatalának új információs portálja áttekinthető

információkat nyújt az élet különböző vonatkozásairól, elsősorban a munkakörülményekről. Az információs portál több nyelven áll rendelkezésre. Az egyenlő esélyek hivatalának feladatai közé tartozik a németországi munkaerőpiacon a munkavállalók előtt fellépő akadályokról szóló tanulmányok készítése és közzététele, ajánlások kidolgozása a politika számára.

A német kormány nagy jelentőséget tulajdonít az Európai Bizottság ajánlásainak az *Agenda 2030 fenntartható fejlődési céljainak* elérésére vonatkozóan.

[Lásd még: *Társadalombiztosítás európai összehasonlításban. Az egészségpolitika eredményei Németországban – Sozialbericht 2009., 2010. 7. sz.; Jelentés a szociális ügyek állapotáról Németországban – Nationaler Sozialbericht 2012, 2013. 7. sz.; Jelentés a szociális ügyek helyzetéről Németországban 2013-ban – Sozialbericht 2013., 2013. 33-34. sz.]*